ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ „ИВАН ВАЗОВ”

Русе, п.к. 7000, ул.”Д-р Петър Берон” № 20; директор - 834-647;
зам. директор - 834-484; счетоводител - 834-032; e-mail **ouvazov@abv.bg**

УЧИЛИЩНА ПРОГРАМА

ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ

И ЗА ПРИОБЩАВАНЕ
НА УЧЕНИЦИ
ОТ УЯЗВИМИ ГРУПИ

Приета с Решение на ПС

Протокол №16/14.09.2022 г.

Одобрена на Обществен съвет с Протокол № № 7/13.09.2022 г.

Утвърдена със Заповед на Директора № 1762/14.09.2022 г.

Учебна 2022/2023 година

УТВЪРДИЛ

ДИРЕКТОР:

/Теодора Йорданова/

АНАЛИЗ НА СИТУАЦИЯТА В ОУ "ИВАН ВАЗОВ"- РУСЕ ВЪВ ВРЪЗКА С ОСИГУРЯВАНЕТО НА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗА ПРИОБЩАВАНЕ НА УЧЕНИЦИТЕ ОТ УЯЗВИМИТЕ ГРУПИ

I. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ПРОБЛЕМА.

Образованието у нас и в световен мащаб днес е изправено пред сериозни предизвикателства и едно от тях е предоставянето на равни възможности и приобщаването учениците от уязвимите групи в системата на образованието.

Основните причини за пораждането на тези предизвикателства са в пряка зависимост от жизнената и семейна среда, в които се отглежда и възпитава детето, и определят неговия икономически, социален, образователен и здравословен статус в обществото. Все повече родители на деца с увреждания желаят техните деца да бъдат обучавани съвместно с връстниците им в общообразователните училища.

Друга причина за наличието на тези предизвикателства е глобализацията, която създаде условия хората да пътуват, да живеят на различни места по света, да са граждани на света, да учат в интернационална среда и да работят в мултинационални институции.

В България все по-чести са срещите с представители на различни култури, ценности, норми, традиции и гледни точки. Тази ситуация формира необходимостта от приобщаване и интегриране на децата от различните етнически групи към образователната среда.

Поредно предизвикателство се оказва пандемията, предизвикана от КОВИД 19.

Всичко това налага изграждането на един нов комплекс от умения за общуване и познания за другите; за възможните точки на различие и начините за тяхното преодоляване; за толерантност към другите - и понякога към самите себе си.

Начините за приобщаване на децата са много и най-разнообразни, но в основната си част са базирани на образователни мерки.

От една страна, се насърчава ученето през целия живот: специални програми обхващат децата от най-ранна възраст (и техните родители) до възрастни хора, които получават втори шанс да се образоват, да получат професионални умения и да се интегрират в обществото.

От друга, се набляга на интеркултурното образование, умението за общуване с представители на различни култури, съзнателно изграждане на толерантност; особено важно се оказва обучението на учителите, които са решаващ фактор при възпитанието на подрастващото поколение.

За да се ориентираме по-конкретно в ситуацията и да имаме по-ясна представа кои деца следва да се приобщят и интегрират в образователната система, се фокусираме върху тези четири групи деца, които в Закона за предучилищното и училищно образование /ЗПУО/ са определени като уязвими или с потребности от допълнителна работа, поради спецификите на тяхното развитие, а това са:

1. Деца и ученици в риск *(от ранно напускане на училище; със слаба мотивация за постигане на по-високи резултати в обучението и развитието; жертва на насилие и тормоз; жертва на въвличане в трафик на хора; полусираци и сираци, с родители емигранти; с девиантно поведение; участващи в употреба и/или разпространение на алкохол, тютюневи изделия, наркотични вещества и опиати; участващи и склонни към развиването на зависимости към хазартни игри; от етническите малцинствени групи).*
2. Деца и ученици със специални образователни потребности /СОП/.
3. Деца и ученици с изявени дарби.
4. Деца и ученици с трайни здравословни проблеми.

Вариациите във всяка от групите са предизвикателство пред учителите, което неизбежно води до разместване на педагогическите практики в класната стая и създава нова обучителна ситуация за намиране на начини за учене и напредък за всяко дете.

Най-важното в образователната практика и взаимодействието с учениците от тези четири групи в посока тяхното успешно приобщаване и осигуряване на равни възможности за обучение и развитие е да се прояви разбиране за тяхното различие. Ученето да се свързва със силните им страни и интересите им, а учителят да е посредникът, който да планира и улеснява процеса. Неговото майсторство следва да е в откриването на точките на включване на всяко дете в ученето, в събуждането и поддържането на желанието му да знае и изследва, в търсенето и в намирането на форми, отговарящи на засиления интерес и в прилагане на решения за активното му участие.

Учебната програма служи на учителя в неговата творческа дейност и поддържането на "живото" във взаимодействието му с децата. Тя се разполага на мястото между детето и учителя, като последният придава смисъл чрез думите, които ще каже на ученика. Взаимоотношението между учителя и ученика е същината на обучението.

II. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА СИТУАЦИЯТА В УЧИЛИЩЕ.

Изключително важна предпоставка за успешното социално и образователно включване на учениците от уязвимите групи е промяна в нагласите в обществото спрямо тях. Това обуславя необходимостта от провеждането на системни дейности в училищната среда за преодоляване на тези субективни бариери и за промяна на стереотипите в начина, по който те се представят и възприемат от обществото. Тези дейности следва да протичат успоредно с решаването на всички трудности, свързани с приобщаването и успешно включване на учениците в учебно-образователния процес.

До момента ОУ „ИВАН ВАЗОВ"-Русе осъществява дейността си, стремейки се да предостави на своите ученици равен достъп за обучение, подкрепа на специфичните потребности и затруднения в обучението, подкрепа за усъвършенстване и развитие на индивидуалните възможности като:

- Реализира държавния план-прием на ученици в I клас, съгласно утвърдените стандарти и наредби на МОН;
- Осигурява възможности за включване в допълнително обучение на учениците с по-ниски резултати по учебните предмети, както и за учениците с изявени дарби и високи постижения в ученически състезания и олимпиади чрез:
  - Консултации по учебните предмети с приоритетна насоченост към учениците с обучителни затруднения;
  - Участие в ученически олимпиади и състезания през учебната 2022/2023година - за ученици с изявени дарби, постижения и високи резултати в олимпиади и състезания.
  - Утвърждаване на учебни програми на класните ръководители за часа на класа в началото на всяка учебна година, в които са заложени теми за провеждане на часове, с които да се осъществи първична и обща превенция на риска от употребата на алкохол, тютюневи изделия, наркотични вещества и опиати, превенция на риска от ранно забременяване и предаваните по полов път болести, превенция на рисковото поведение и други теми, свързани със здравното и гражданско образование, които могат да се провеждат и съвместно с училищния психолог и външни специалисти.
  - Предоставяне на възможност за консултиране, сътрудничество и подкрепа на учениците чрез дейността на училищния психолог.
  - За учениците, които са с трайни здравословни проблеми, е одобрено преминаването им в индивидуална форма на обучение и са утвърдени индивидуални учебни планове и програми, по които да се проведе обучението им.

Към момента в ОУ „Иван Вазов"-Русе се обучават ученици със СОП. По тази причина в училището работят педагогически специалисти като ресурсен учител и психолог, които обезпечават адекватно обучението им, съобразно специфичните изисквания и потребности на учениците от тази уязвима група.

Записаните ученици в училище, които представляват съставна част от етническите малцинства, живеещи в България, към момента нямат необходимост от прилагане на интегрирано и/или интеркултурно обучение, тъй като успешно покриват държавните образователни стандарти за учебното съдържание, и за степента на образование, както и общообразователния минимум и учебния план.

III. НОРМАТИВНА РАМКА НА УЧИЛИЩНАТА ПРОГРАМА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗА ПРИОБЩАВАНЕ НА УЧЕНИЦИТЕ ОТ УЯЗВИМИТЕ ГРУПИ.

От няколко години в образователната система на Република България се извършиха важни промени, насочени към интегриране на деца със СОП, на деца от малцинствата и ограничаване на броя на отпадащите от училище. Все повече се налага и т. нар. социален модел, който отчита образователните потребности и потенциалните възможности на децата за обучение, както и различните въздействия на средата.

Текущите приоритети на Министерството на образованието и науката /МОН/ включват повишаване на качеството на образованието, развитие на личността и културна интеграция чрез поощряване на артистичните таланти, обучението по религия, извънкласните и извънучилищните дейности, преподаване на поне два чужди езика, както и въвеждане на нови учебни програми. В подкрепа на тези приоритети МОН разработи държавни образователни стандарти за учебното съдържание, и за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план.

Българската образователна система се стреми също така да приложи европейските изисквания относно здравното образование, гражданското образование, екологичното образование и информационните технологии. Налице са и планове за подобряване на системата за обучаване на учителите.

По отношение на образованието, свързано със СОП, приоритет на МОН е предоставянето на достъп до образование на всички деца с увреждания, практическото осъществяване на интегрирано обучение във всички степени на образованието, както и подобряването на законодателството, свързано с насочването за обучение в специални училища.

Разработването и въвеждането на УЧИЛИЩНА ПРОГРАМА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗА ПРИОБЩАВАНЕ НА УЧЕНИЦИТЕ ОТ УЯЗВИМИТЕ ГРУПИ в ОУ"ИВАН ВАЗОВ"-Русе е на основание и в изпълнение на Закона за предучилищното и училищното образование /ЗПУО/, в сила от 01.08.2016 г., ДОС за приобщаващо образование, Националния план за интегриране на деца със СОП и/или хронични заболявания в системата на народната просвета, Наредба за приобщаващо образование на МОН, Училищна стратегия за развитие на ОУ "ИВАН ВАЗОВ"- Русе за периода 2020-2024 г. и във връзка с успешното прилагане на Училищна програма за превенция на ранното напускане от училище /УППРНУ/.

IV. ПРИОРИТЕТНИ ЦЕЛИ НА УЧИЛИЩНАТА ПРОГРАМА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗА ПРИОБЩАВАНЕ НА УЧЕНИЦИТЕ ОТ УЯЗВИМИТЕ ГРУПИ:

1. Обхващане на учениците от уязвимите групи в образователната система чрез комплекс от ефективни мерки и дейности и изграждане на съответната подкрепяща среда за тях, следвайки приетите национални политики, свързани с предоставянето на равни възможности и приобщаване на учениците от уязвимите групи.
2. Спомагане за успешно реализиране на Училищната стратегия за развитие на ОУ"ИВАН ВАЗОВ"-Русе за периода 2020-2024 г.
3. Развиване на условия и гаранции за равнопоставеност в обучението.
4. Развиване на условия и гаранции за приобщаващо образование и интегрирано обучение в училище, съобразно индивидуалните и специфични потребности на учениците.

V. ОСНОВНИ ЗАДАЧИ НА УЧИЛИЩНАТА ПРОГРАМА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗА ПРИОБЩАВАНЕ НА УЧЕНИЦИТЕ ОТ УЯЗВИМИТЕ ГРУПИ:

1. Провеждане на системни и последователни дейности в посока преодоляване на субективните бариери в училищната общност, свързани с нагласите и начина, по който се представят и възприемат учениците от уязвимите групи.
2. Повишаване на уменията, компетентностите и педагогическите практики на учителите, отнасящи се до специфичните потребности на учениците от уязвимите групи и прилагането на нова обучителна ситуация, според която се търсят и намират начини за учене и напредък на всяко дете.
3. Надграждане на постигнатите положителни резултати в предоставянето на равни възможности за достъп до качествено обучение и развитие на учениците от уязвимите групи.

VI. УЧИЛИЩНА ПРОГРАМА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗА ПРИОБЩАВАНЕ НА УЧЕНИЦИТЕ ОТ УЯЗВИМИТЕ ГРУПИ

I. Мерки, чрез които да се обхванат учениците в риск:	**Дейности**	**Участници/Отговорни лица в/по изпълнението на**	**Контрол по осъществяване на мерките/ дейностите**
Мярка 1: Повишаване на квалификацията на учителите и педагогическите специалисти	Усъвършенстване на уменията с практическа насоченост за разпознаване на ученици, жертва на насилие и тормоз, жертва на въвличане в трафик на хора; обучения за работа с ученици с девиантно поведение, със слаба мотивация за учене; обучения за рисковете от употребата и развиването на зависимости към алкохол, тютюневи изделия, наркотични вещества и опиати, към участието и развиването на зависимости към хазартни игри; обучения за повишаване на информираността на учениците чрез здравното и гражданско образование; за работа с родители на ученици в риск.	УК за квалификация на педагогическите кадри/специалисти учители, психолог	Директор ЗДУД
	Представяне на знанията и уменията на заседания на МО и педагогически съвети.	Учители, Председатели на МО, Председател на ПС	ЗДУД
	Практическо прилагане на получените знания и умения.	Учители	ЗДУД Директор

I. Мерки, чрез които да се обхванат учениците в риск:	**Дейности**	**Участници/Отговорни лица в/по изпълнението на**	**Контрол по осъществяване на мерките и дейностите**
Мярка № 2: Развиване на условия и гаранции за равнопоставеност в обучението и осигуряване на възможности за прилагане на приобщаващо/ интегрирано обучение в училище	Осъществяване на системен контрол за спазване на утвърдените критерии и изисквания на МОН при реализиране на държавния прием на ученици в училище.	ЗДУД	Директор, Обществен съвет
	Осигуряване на необходимите педагогически специалисти за предоставяне на равен достъп до качествено образование, в зависимост потребностите на учениците и техния брой, съгласно изискванията на ЗПУО и ДОС за приобщаващо образование.	Директор	
	Осъществяване на допълнителна подкрепа за личностното развитие, съгласно реда, описан в ЗПУО.	Екип за подкрепа за личностно развитие	Директор
	Включване на учениците в програми, свързани с риска/рисковете и приобщаването и/или интегрирането в образователната система във взаимодействие с родителите.	Класни ръководители, психолог, УКППП	Директор ЗДУД
	Изграждане и развиване на толерантност и разбиране към другите чрез разширяване на познанията на учениците и подобряване на уменията за общуване с ученици в риск чрез провеждане на дискусии, работа в екип, работа по проекти и др. интерактивни методи.	Учители, училищен психолог, ресурсен учител	ЗДУД

I. Мерки, чрез които да се обхванат учениците в риск:	**Дейности**	**Участници/Отговорни лица в/по изпълнението на**	**Контрол по осъществяване на мерките и дейностите**
	Осигуряване на равни възможности за спорт, отдих, туризъм и участие в културния живот	Учители, класни ръководители	Директор
Мярка 3: Осигуряване на устойчива подкрепяща среда	Планиране и реализиране на различни педагогически практики за работа с учениците, в зависимост от техните потребности.	Класни ръководители, училищен психолог, УН, ученически съвет, мед. сестра в училище	ЗДУД
	Консултиране на учениците и родителите за възможностите, които регионалните центрове за подкрепа на личностното развитие предоставят, чрез работата на регионалните екипи за личностно развитие.	Екип за подкрепа за личностно развитие в училище,	Директор
	Насърчаване на учениците за ефективно използване фонда на библиотека „Л.Каравелов".	Учители	З10ДУД
II. Мерки, чрез които да се обхванат учениците със СОП:	**Дейности**	**Участници/Отговорни лица в/по изпълнението на**	**Контрол по осъществяване на мерките и дейностите**
Мярка 1: Развиване на условия и гаранции за равнопоставеност	Повишаване на компетенциите и уменията на учителите чрез включване в обучения, курсове, семинари за развиване на уменията за ранно разпознаване на ученици с обучителни затруднения, за работа с тези ученици в образователната среда.	Класни ръководители, училищен психолог УК за квалификациите на педагогическите кадри/специалисти	Директор, Обществен съвет

II. Мерки, чрез които да се обхванат учениците със СОП:	**Дейности**	**Участници/Отговорни лица в/по изпълнението на**	**Контрол по осъществяване на мерките и дейностите**
Мярка 2: Осигуряване на устойчива подкрепяща среда	Осъществяване на допълнителна подкрепа за личностното развитие, съгласно реда, описан в ЗПУО	Екип за подкрепа за личностно развитие	Директор
	Консултиране на родителите по въпросите за развитието и затрудненията в обучението и възможностите за оказване на допълнителна подкрепа, според ЗПУО.	Учители, класни ръководители, ресурсен учител, училищен психолог	ЗДУД
	Изграждане и развиване на толерантност и разбиране към другите чрез разширяване на познанията на учениците и подобряване на общуването им с ученици със СОП чрез провеждане на дискусии, работа в екип, работа по проекти и др. интерактивни методи.	Учители, училищен психолог, ресурсен учител	ЗДУД
	Осигуряване на равни възможности за спорт, отдих, туризъм и активно участие в културния живот.	Учители, класни ръководители	ЗДУД
III. Мерки, чрез които да се обхванат ученици с изявени дарби	**Дейности**	**Участници/Отговорни лица в/по изпълнението на**	**Контрол по осъществяване на мерките и дейностите**
Мярка 1: Осигуряване на	Извършване на дейности за проучване и ранно откриване на ученици с изявени дарби, заложби и способности и насърчаване на развитието и реализацията им.	Класни ръководители, учители	ЗДУД Директор

III. Мерки, чрез които да се обхванат с изявени дарби	**Дейности**	**Участници/Отговорни лица в/по изпълнението на мерките и дейностите**	**Контрол по осъществяване на мерките и дейностите**
устойчива подкрепяща среда	Подпомагане включването на ученици с изявени дарби в различни общински и национални програми за закрила на деца с изявени дарби.	Класни ръководители, учители, училищен психолог	Директор, Обществен съвет
	Оказване на съдействие и подкрепа при подготовката и изявата на учениците в различни общински, регионални, национални и международни конкурси, състезания, олимпиади.	Учители	ЗДУД, Директор
	Включване на учениците в различни форми за допълнително обучение.	Класни ръководители, учители	ЗДУД Директор
	Стимулиране на подготовката и изявите на учениците чрез награди, отличия, стипендии и др. на училищно, общинско, национално и международно ниво.	Класни ръководители, учители,ученически съвет	ЗДУД Директор
	Популяризиране на успехите и постиженията на учениците в училищното, медийното и интернет пространство.	Класни ръководители, учители	ЗДУД Директор
	Осигуряване на свободен достъп до допълнителна литература.	Учители	ЗДУД
	Осъществяване на допълнителна подкрепа за личностното развитие, съгласно реда, описан в ЗПУО.	Екип за подкрепа за личностно развитие	Директор

IV. Мерки, чрез които да се обхванат ученици с трайни здравословни заболявания	**Дейности**	**Участници/Отговорни лица в/по изпълнението на мерките и дейностите**	**Контрол по осъществяване на мерките и дейностите**
Мярка 1: Осигуряване на свободен достъп и придвижване до и в училище	Осигуряване на физически достъп до училище чрез поетапно изпълнение на дейности за скосяване на прилежащите към двора на училището тротоари.	Ръководство на училището и УН, съвместно с Община Русе	Директор
	При възможност изграждане на приспособление в училище за безопасно и безпроблемно придвижване на учениците с двигателни затруднения.	Ръководство на училището и УН	Директор
	Премахване на архитектурните бариери, възпрепятстващи свободния достъп до училищните вътрешни и външни спортни обекти и съоръжения.	Ръководство на училището и УН	Директор
	Поетапно подобряване на МТБ, съобразно потребностите на учениците.	Ръководство на училището и УН	Директор
	5. Създаване и поддържане на адаптирана към физическите нужди на учениците училищна среда.	Ръководство на училището и УН	Директор
Мярка 2: Предоставяне на равен достъп до качествено	Назначаване на необходимите специалисти за предоставяне на качествено образование, в зависимост вида и степента за здравословните проблеми на ученика, съгласно изискванията на ЗПУО и ДОС за приобщаващо образование.	Директор	

IV. Мерки, чрез които да се обхванат ученици с трайни заболявания	**Дейности**	**Участници/Отговорни лица в/по изпълнението на мерките и дейностите**	**Контрол по осъществяване на мерките и дейностите**
обучение и образование	Осигуряване на равни възможности за обучение в училище чрез предлагане и прилагане на формите за обучение и училищни учебни планове, според ЗПУО.	Учители ЗДУД	Директор
	Разработване и прилагане на учебни програми по специалните учебни предмети за децата и учениците с увреден слух и с нарушено зрение.	Педагог. специалисти, учители, ЗДУД	Директор
	Осигуряване на равни възможности за спорт, отдих, туризъм и участие в културния живот.	Класни ръководители, учители	Директор
Мярка 3: Осигуряване на устойчива подкрепяща среда	Повишаване степента на информираност на обществото за проблемите и възможностите на учениците с трайни увреждания и промяна в нагласите спрямо тях чрез инициране и участие в срещи, дискусии, работа по проекти и др.	Класни ръководители, учители, училищен психолог ресурсен учител, мед. лице в училище.	Директор
	Консултиране на родителите и учениците за формите на обучение в училище, според ЗПУО и прилаганите към тях училищни учебни планове.	Класни ръководители, учители, училищен психолог, ресурсен учител	Директор

IV. Мерки, чрез които да се обхванат ученици с трайни здравословни заболявания	Дейности	Участници/Отговорни лица в/по изпълнението на мерките и дейностите	Контрол по осъществяване на мерките и дейностите
Мярка 3: Осигуряване на устойчива подкрепяща среда	Осъществяване на допълнителна подкрепа за личностното развитие за включващо обучение в различните общности (ученици, родители), съгласно реда, описан в ЗПУО.	Екип за подкрепа за личностно развитие	Директор
	Консултиране на учениците и родителите за възможностите, които регионалните центрове за подкрепа на личностното развитие предоставят чрез работата на регионалните екипи за личностно развитие като възможност за допълнителна подкрепа.	Екип за подкрепа за личностно развитие	Директор
	Провеждане на занятия с практическа насоченост за развиване на уменията за общуване, разбиране и толерантност към учениците с увреждания.	Учители, класни ръководители, ресурсен учител	Директор

VII. ИЗТОЧНИЦИ НА ФИНАНСИРАНЕ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА УЧИЛИЩНАТА ПРОГРАМА.

Изпълнението на мерките и дейностите на училищната програма се осигурява основно чрез средствата на училищния бюджет. За тяхното по-ефективно и по-глобално обезпечаване е необходимо да се предприемат последователни действия за осигуряване на финансов ресурс чрез кандидатстване по общински, национални програми и европейски програми, както и към български и чуждестранни неправителствени организации.

VIII. АКТУАЛИЗИРАНЕ И МОНИТОРИНГ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА.

Училищната програма е отворена за допълнения и актуализиране и следва да се спазва от всички педагогически специалисти, работещи в училището.

С цел по-висока ефективност на мерките и дейностите от настоящата програма ще се осъществява текущ мониторинг и контрол от директора на училището и заместник-директорите по учебната дейност през цялата учебна година.